

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM VELENÍ TÝLU

Generálmajor Josef Slabý

Článek má diskusní charakter.

Poukazuje na nesprávné tendence sloučení všech služeb, včetně materiálních složek druhů vojsk v týlu.

Uvažuje o sloučení služby tankotechnické s automobilní a traktorovou a o komplexním řízení všech druhů dopravy náčelníkem týlu.

Navrhuje metodu řízení za pomoci směrových důstojníků a souběžné práce štábů.

Uvádí potřebu automatisace při řízení práce štábu týlu.

Velká vlastenecká válka určila významné místo pevnému nepřetržitému velení týlu v operaci. Zkušenosti z prvního období války, charakterizované vesměs velmi složitou operační situací, kdy nebylo pevné organizace a pevného řízení týlu, ukázaly vážné nedostatky v materiálním a zdravotnickém zabezpečení vojsk. Naproti tomu velké útočné operace vedené Sovětskou armádou v letech 1943—1945 byly na celou hloubku nepřetržitě zabezpečovány za ztížených podmínek při velké vzdálenosti vojsk od železnic. Úspěšná práce týlu byla ve značné míře výsledkem sladěné činnosti vševojskových a týlových štábů, dobré součinnosti druhů vojsk a týlu, reálného plánování, rychle organizovaného manévru dopravními prostředky, polními nemocnicemi a zásobami materiálu.

V soudobé operaci bude velení týlu uskutečňováno v daleko těžších, složitějších podmínkách. Materiální prostředky budou požadovány ve značně vyšším objemu a v kratších lhůtách. Činnost týlu bude probíhat při zrychleném tempu operace, za častých změn operační situace, v podmínkách neustálého nebezpečí napadení nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení. Od týlu se bude požadovat rychle a účinně nahrazovat ztráty, aktivně se podílet na likvidaci účinků zbraní hromadného ničení, rychle obnovovat komunikace, odborně ošetřovat velký počet raněných a zasažených atd. Atomové a chemické zbraně a bojové biologické prostředky vnášejí do velení týlu zcela nové prvky, novou a v praxi dosud málo prověřenou náplň činnosti.

Kromě toho, zejména v počátečním období války, bude se týl muset zabývat širokou koordinací zájmů bojujících vojsk se zájmy národního hospodářství a civilního obyvatelstva. To bude od řídicích orgánů týlu vyžadovat úzkou a nepřetržitou součinnost s orgány ministerstva vnitra, krajských a okresních národních výborů, Československého červeného kříže, civilní obrany atd.

Zkušenosti z velitelsko-štabních cvičení ukazují, že dosavadní organizační struktura velících orgánů týlu, materiální a technické vybavení týlových velitelských stanovišť, ani náplň a metoda práce týlových štábů těmto novým požadavkům zcela neodpovídá.

Některé zkušenosti a názory z této oblasti otázek předkládám k diskusi.

1. Organizátorská funkce náčelníka týlu

Při řešení otázek spojených s velením týlu nutno především správně chápat úlohu náčelníka týlu jako zástupce velitele pro týlové věci.

Náčelník týlu je hlavním a jediným organizátorem využití týlového prostoru pro rozmísťování týlových útvarů a zařízení a pro využívání jeho ekonomického potenciálu ve prospěch zabezpečení operace (včetně využití civilního obyvatelstva), udržování tvrdého vojenského pořádku v něm, ochrany a obrany týlových objektů (včetně armádních polních skladů a jejich čelních oddělení), obnovy a udržování silničních (na stupni frontu i železničních) komunikací a konečně řízení veškerých přísunů a odsunů v hranicích týlového prostoru.

Nutno říci, že dosud nebyla správně chápána řídící a organizátorská funkce náčelníka týlu. Projevilo se to jednak při řešení organizace podřízenosti služeb, jednak v otázkách součinnosti s druhy vojsk (s jejich materiálními složkami).

K první otázce. Ve vědecké práci a ve vojenském odborném tisku vystoupilo několik funkcionářů s návrhy na sloučení všech služeb, včetně materiálních složek druhů vojsk v týlu a jejich podřízení náčelníku týlu. Navrhovalo se vytvoření různých zásobovacích a technických celků, do jejichž čela byli stavěni zástupci pro technické věci, pro zásobování, pro řízení dopravy apod.

Ačkoli diskuse k těmto názorům nebyla dosud zakončena, je možno posoudit již nyní reálnost a účelnost navrhované organizace. Některé praktické zkoušky v roce 1958 nás přesvědčily, že vytváření mezistupně mezi náčelníkem týlu a odbornou službou vede k mezičlanku, jehož náčelník nemůže sám plně obsáhnout všechny podřízené odbornosti a stává se brzdícím prvkem velení. Náčelníci druhů vojsk jsou tak zbavováni odpovědnosti za materiální zabezpečení svého druhu vojska. Součinnost v otázkách sladěného využití příslušného materiálu k bojové činnosti vojsk je značně ztížena a může vést k dvojí podřízenosti (např. dělostřeleckému vyzbrojování bude dávat rozkazy velitel dělostřelectva i náčelník týlu).

Z týlu by se tak vytvořil velký celek, který by ztratil právě ty prvky, pro které byl vytvořen: operativnost, jednotnost řízení a centralisovanost velení při současném ponechání materiální a technické odpovědnosti náčelníkům druhů vojsk.

Centralisace v podřízenosti dalších služeb náčelníku týlu neodpovídá ani perspektivě dalšího vývoje. Zavádění nových druhů technicky velmi složitých bojových prostředků do výzbroje armády a řešení důležitých výzkumných a vývojových úkolů svědčí právě naopak o nutnosti ponechat materiální složky v podřízenosti náčelníků druhů vojsk.

Tím nechci nikterak uzavřít diskusi k otázkám organizace týlu, právě naopak, uvedená kritika by měla být novým podnětem k ještě aktivnější výměně názorů. Zejména je třeba zabývat se začleněním služeb podřízených přímo veliteli — autotraktorové a tankotechnické. Je možno uvažovat o sloučení obou služeb a jejich podřízení jako jediného celku veliteli. V jiné variantě se též uvažovalo o převedení autotraktorové služby do týlu. Dosud neřešena je otázka služby vojenské dopravy (železniční), která by měla být již v míru podřízena náčelníku týlu; tím by byly vytvořeny předpoklady k jednotnému řízení všech druhů dopravy ve válce.

Ke druhé otázce:

Až dosud se týl nesetkával vždy s dostatkem porozumění při řešení součinnosti v materiálních otázkách. Je to jednak z toho důvodu, že náčelník týlu není dosud považován za hlavního a jediného organizátora týlu, jednak také proto, že úloha materiálního zabezpečení se podceňuje; na cvičeních se plánuje jen teoreticky a příslušné materiální složky necítí potřebu spolupráce s týlem v dopravních nebo v jiných materiálních otázkách. To považují za hlavní, i když to nejsou jediné příčiny slabé spolupráce.

K zlepšení dosavadního stavu považují za nutné dát v praxi správnou náplň ustanovení platných předpisů a rozkazu ministra národní obrany pro bojovou a politickou přípravu na tento výcvikový rok. Je to např. čl. 8 základního týlového předpisu (Týl-1-1), kterým je velitelům druhů vojsk (náčelníkům služeb) uložena povinnost podávat náčelníku týlu zprávy o zabezpečení svazků materiálem, který obhospodařují, předkládat mu požadavky na dopravu a zúčastnit se zpracování týlového rozkazu a plánu týlového zabezpečení boje.

Článek 390 téhož předpisu ukládá povinnost náčelníku dělostřeleckého vyzbrojování poskytovat náčelníku týlu svazku údaje o váze palebného průměru, včas jej informovat o plánovaných přísunech munice a projednávat s ním všechny otázky organizace týlu, přísunu a odsunu v oblasti dělostřeleckého vyzbrojování.

Bylo by velmi prospěšné diskutovat o těchto otázkách. O součinnosti bylo napsáno již mnoho odborných statí; ty se však týkaly převážně jen vyjmenování otázek, ve kterých je spolupráce požadována, méně však byla řešena metoda provádění součinnosti. Je nutno hledat řešení, jakým způsobem projednat ve zkrácených časech ten nebo onen problém se všemi funkcionáři, kteří se na jeho řešení podílejí anebo jsou na jeho řešení vázání svým dalším opatřením.

2. Organizace štábu týlu vševojskové armády

Organizace štábu týlu vševojskové armády prošla řadou změn; v poslední době se ustálila na rozdělení štábu do tří oddělení (organizačního, materiálního a dopravního). Mimo štáb stálo silniční oddělení.

Zkušenosti z posledního cvičení přinesly některé nové názory:

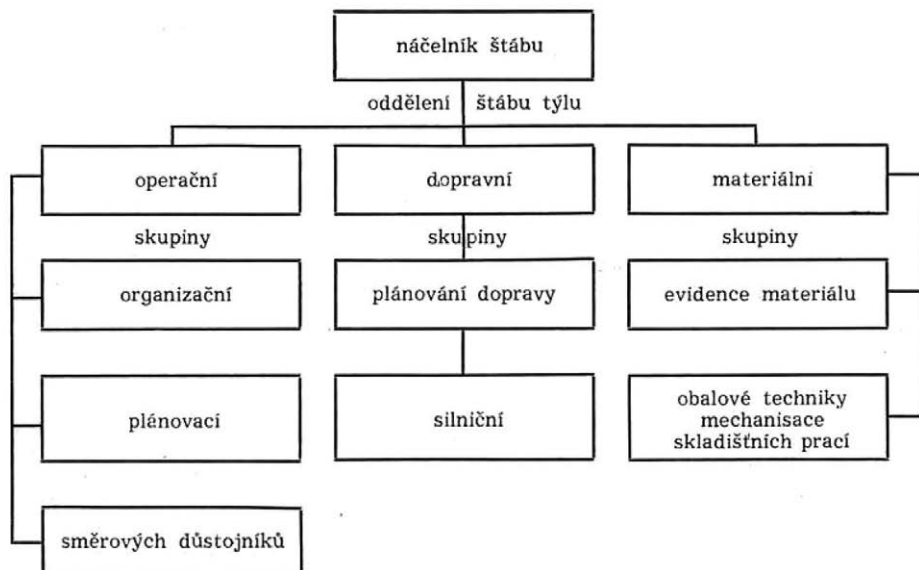
Za základní oddělení štábu týlu je nutno považovat operační oddělení (místo dřívějšího organizačního oddělení) a soustředit v něm tyto otázky:

- organizace týlu, výpočet potřeby týlových útvarů a zařízení na operaci, ochrany a obrany týlu,
- zpracování štábní týlové dokumentace, vedení plánu týlového zabezpečení operace a výkazových map,
- směrových důstojníků, vyhodnocování a vedení radiální situace, studia a využití válečných zkušeností.

Ve druhém oddělení štábu týlu je třeba sloučit všechny druhy dopravy (plánování automobilní, železniční, vzdušné a potrubní dopravy), řízení silniční dopravy, obnovu a udržování silničních komunikací.

Ve třetím oddělení štábu (materiálním) je nutno řešit otázky evidence materiálu, zpracování týlových souhrnných hlášení, obalové techniky, mechanisace a paletisace.

Uvedeným názorům by nejlépe odpovídala tato organizace štábu týlu:

Odůvodnění některých návrhů:

a) K návrhu na zřízení skupiny směrových důstojníků mne vedou zkušenosti, zejména z loňských velitelsko-štábních cvičení, při kterých štáby týlu vševojskové armády a generální štáb neměly dostatek reálných podkladů o materiální situaci podřízených svazků. Bylo tomu tak zejména po masových úderech nepřátelských zbraní hromadného ničení.

Z této skupiny je možno určit pro každý svazek po jednom směrovém důstojníku, který bude mít za úkol sledovat nepřetržitě operační, a hlavně týlovou situaci svěřeného svazku, informovat štáb týlu armády a předkládat mu návrhy na opatření vyvolaná náhlou změnou situace.

V naléhavých situacích by směrový důstojník mohl vyjždět k vojskům s úkolem vyjasnit situaci, popř. provést naléhavá opatření v týlu svazku. Při zničení týlového velitelského stanoviště svěřeného svazku by mohl převzít funkci náčelníka týlu.

Směroví důstojníci mohou kromě toho sehrát významnou úlohu právě v oblasti souběžného plánování; po důkladném seznámení se s rozhodnutím náčelníka týlu armády, které si zakreslí do pracovních map, zajistí náčelníku týlu svěřeného svazku předání a správné pochopení rozhodnutí.

Do povinností skupiny směrových důstojníků je možno též uložit vyhodnocování situace z hlediska účinků zbraní hromadného ničení v armádním týlovém prostoru, vedení radiační situace a konečně další povinnost, vyplývající ze studia a využití válečných zkušeností. Poslední úkol bude hrát významnou úlohu zejména v počátečním období války.

b) Komplexní řízení všech druhů dopravy je vyvoláno zvýšeným objemem přísunu materiálních prostředků požadovaných ve zkrácené době a značnou zranitelností jednotlivých druhů dopravy, zejména železniční a sil-

niční, zbraněmi hromadného ničení nepřítele. V takovéto situaci, ve které bude nutno kombinovat jednotlivé druhy dopravy, rychlým manévrem vyplňovat mezery způsobené nepřátelským úderem, je nutno provádět souhrn přeprav podle jednotného plánu komplexně řízeného jediným orgánem ve štábu týlu.

Začlenění silniční služby do dopravního oddělení štábu týlu by zajistilo větší přimknutí činnosti silničních orgánů k potřebám vojsk; umožnilo by rovněž řešit komplexně otázky armádních dopravních spojů v souvislosti s vedením potrubních tras a s požadavky na obnovu železnic. Silniční služba bude moci operativně vytvářet podmínky pro potřebu rychlého manévru celým systémem dopravy. Komplexní řízení dopravy umožní tedy nejúčelnější spojování různých druhů dopravy, zabezpečí nejracionálnější organizaci práce a operativní součinnost mezi jednotlivými druhy dopravy a konečně povede ke zkrácení času provedení přeprav a k vysoké manévrovosti celé dopravní sítě.

3. Souběžná práce štábů

Zkrácené přípravné období vyžaduje nové formy plánování a také nové způsoby rychlého uvádění plánů v život.

V uplynulém výcvikovém roce byly v otázkách plánování získány některé nové zkušenosti. Při stanovení formy plánu nutno vycházet především z konkrétní situace, zejména z časových možností, které jsou k dispozici pro včasné zahájení materiálních příprav k operaci. Osvědčila se jednoduchá grafická forma plánu na mapě s přiložením několika základních kalkulačních přehledů (přehled materiálního zabezpečení podle období nebo dnů operace, přehled počtů zdravotnických ztrát, perspektivní plán příjmu apod.), popř. s textovým doplněním některých dílčích částí plánu.

První zkušenosti získané v nové metodě plánování ukazují, že účelně organizovaný systém souběžného plánování na stupni vševojsková armáda—divise vede k rychlému předávání operačně taktických a materiálně zdravotnických podkladů do nižších štábů týlu a ke zkrácení štábních, zejména plánovacích prací. Tím se zároveň poskytuje více času na provedení praktických opatření ve svazcích a v útvech. Zde je nutno uvážit, že plánování má být účinným prostředkem, jak časově a věcně provést praktická opatření k týlovému zabezpečení příprav operace; je tedy zcela správné a nutné provést plánovací a štábní práce co nejrychleji a plánovaná opatření souběžně předávat podřízeným štábům.

Uvedu některé konkrétní poznatky:

Velitel vševojskové armády dostane operační směrnice a zpravidla současně (někdy s menším zpožděním) dostává jeho náčelník týlu týlové směrnice (ke kterým bývají přiloženy odborné směrnice nadřízených náčelníků služeb).

Náčelník týlu armády prostuduje se svým náčelníkem štábu týlové směrnice. Pak odjíždí k veliteli (náčelníkovi štábu) armády na operační orientaci, kde se dozví hrubé řešení operace. Náčelník štábu přenáší zatím text týlových směrnic do pracovní mapy, upřesňuje se štábem a s náčelníky služeb materiální podklady a připravuje kalkulační propočty.

Předpokladem souběžné práce štábu armády a štábů svazků je včasné přenesení hrubého rozhodnutí velitele armády do podřízených štábů di-

visí. Děje se tak prostřednictvím směrových důstojníků (náčelníků směrů za jednotlivými divisemi). Rovněž tak náčelník týlu armády, jakmile doplní hrubé rozhodnutí svého velitele týlovým řešením, přenáší je do štábů týlu vševojskových svazků, aniž čeká na zpracování komplexního plánu nebo dokonce týlového rozkazu. Může se tak stát prostřednictvím dříve povolaných zástupců náčelníků týlu, popř. náčelníků organizačně plánovacích oddělení (náčelník týlu je k dispozici svému veliteli divise), nebo konečně, což považuji za nejúčelnější, prostřednictvím směrových důstojníků (náčelníků směrů za týly jednotlivých divisí).

Zmínil jsem se krátce o metodě souběžné práce na stupních týlu vševojskové armády—týly divisí.

Stejně metody je nutno zavádět také v otázkách plánování přísunu materiálu na stupních štábů týlu armády—automobilní útvar a štáb týlu armády—štáb armádní zásobovací základny. To předpokládá rychlé zpracování rozdělovníku materiálu přiděleného svazkům pro operaci, jeho předání armádním polním skladům a současně vydání podkladů automobilním dopravním útvarům k zahájení přísunu materiálu.

S vydáním těchto podkladů je nutno zároveň naznačit místa určení pro přisunovaný materiál. Zpravidla to budou nové prostory divisních skladů a prostory palebných postavení dělostřelectva. Nebude-li v této době znám přesný prostor nového umístění divisního skladu (který si určuje sama divise), nebo prostor palebných postavení dělostřelectva, je možno materiál podat do místa určeného štábem týlu armády na čáře divisních skladů (jde o místo prvního určení nebo o místo vyčkávací). Toto místo je nutno včas oznámit týlu svazku, aby mohl organizovat převzetí materiálu, popřípadě poslat přísunovou kolonu do konečného místa předání materiálu. Uvedená metoda souběžné práce ve štábech týlu nepředstavuje jedinou ani konečnou zkušenost; v konkrétní náplni ji bude nutno přizpůsobovat podmínkám situace a dále zdokonalovat současně se zaváděním mechanizačních prostředků v oblasti velení týlu.

4. Technické vybavení štábů týlu

Technické zabezpečení velení týlu zůstává oblastí, která dosud nebyla ovlivněna zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje a která zdaleka není na úrovni všech kvalitativních i kvantitativních změn vyvolaných ve vedení soudobých operací. Podívejme se jen do štábu týlu vševojskové armády během velitelsko—štábních cvičení. Kolik pracovníků je zaměstnáno účtováním a vedením evidence materiálu. Týlové souhrnné hlášení se zpracovává stejným způsobem jako tomu bylo ve Velké vlastenecké válce, ačkoli se sklady materiálu naplnily tisíci nových součástek, novými druhy pohonných hmot, novou technikou a dalšími prostředky. Ve štábech se pracně vypočítávají přehledy materiální situace, palebné průměry, denní dávky a náplně pohonných hmot.

A podívejme se nyní do našich závodů. V některých jsou již zavedeny, v jiných se zavádějí moderní počítači, účtovací a evidenční stroje, dokonalá dispečinková zařízení a jiné automatisované prostředky pro řízení závodů.

Myslím, že je již na čase, abychom se vážně zamysleli nad těmito otázkami. Především je třeba naléhavě řešit vybavení štábů týlu, dopravních útvarů a zásobovacích základen dokonalým dispečinkovým zařízením. Dále je nutno vědecky a kriticky přehodnotit dosavadní postupy práce a metodu

řízení štábů týlu a stanovit úkoly nebo úkony, které by bylo možno přenést na stroje. Na základě toho je třeba určit konkrétní úkoly pro vývoj v této oblasti. Je nanejvýš nutné plně využít výsledků nové technické revoluce ve všech oblastech naší výroby pro technické vybavení a mechanisaci práce ve štábech týlu. A nejen to, je také třeba usilovně napomáhat rozvíjení technického myšlení všech našich týlových funkcionářů. Jen touto cestou můžeme pozvednout práci týlu naší armády na úroveň požadavků soudobého vojenství.

Z á v ě r

Velení týlu zahrnuje komplex otázek dotýkajících se přímo nebo nepřímo téměř všech oblastí činnosti týlu. Jsou to především otázky organizace týlových útvarů a zařízení, spojení, organizace týlového velitelského stanoviště atd. Nezabýval jsem se všemi těmito problémy, a to z toho důvodu, že byly již dříve podrobně rozvedeny na stránkách *Vojenské mysli* nebo jiného vojenského odborného tisku. Bude nyní velmi prospěšné, zapojí-li se do řešení těchto nejnaléhavějších otázek velení týlu nejširší okruh vševojenských velitelů, vojskových a týlových funkcionářů.

Prameny studia:

- Sborník VVS čís. 9/58.
- Sborník *Týl a zásobování* čís. 1/58 a 3—4/58.
- Články ve *Vojenské mysli* roč. 1957 a 1958.